

מסכת ידיים

פרק ד

א. בו ביום נמנו וגמרו על ערבת הרגלים, שהיא משני לגין ועד תשעה קבין שנסדקה, שהיא טמאה מדרס. שרבי עקיבא אומר, ערבת הרגלים כשמה:

ב. בו ביום אמרו, כל הזבחים שזבחו שלא לשמן, כשרים, אלא שלא עלו לבצלים לשום חובה, חוץ מן הפסח ומן החטאת. הפסח בזמנו, והחטאת בכל זמן. רבי אליעזר אומר, אף האשם. הפסח בזמנו, והחטאת והאשם בכל זמן. אמר רבי שמעון בן עזאי, מקבלני מפי שבעים ושנים זקן, ביום שהושיבו את רבי אליעזר בן עזריה בישיבה, שכל הזבחים הנאכלין שזבחו שלא לשמן, כשרים, אלא שלא עלו לבצלים לשם חובה, חוץ מן הפסח ומן החטאת. לא הוסיף בן עזאי אלא העולה, ולא הודו לו חכמים:

ג. בו ביום אמרו, עמון ומואב, מה הן בשביעית. גזר רבי טרפון, מעשר עני. וגזר רבי אליעזר בן עזריה, מעשר שני. אמר רבי

יִשְׁמַעֲלֵהוּ, אֲלֶעָזֶר בֶּן עֲזַרְיָה, עָלֶיךָ רֹאֲיָה לְלַמֵּד, וְשִׁאתָה מִחֲמִיר,
שְׁכַל הַמִּחְמִיר, עָלֶיךָ רֹאֲיָה לְלַמֵּד. אָמַר לוֹ רַבִּי אֲלֶעָזֶר בֶּן עֲזַרְיָה,
יִשְׁמַעֲלֵהוּ אָחִי, אֲנִי לֹא שְׂנִיתִי מִסֵּדֶר הַשָּׁנִים, טָרְפוֹן אָחִי שְׁנָה, וְעָלֶיךָ
רֹאֲיָה לְלַמֵּד. הִשְׁיב רַבִּי טָרְפוֹן, מִצָּרִים חוּץ לָאָרֶץ, עֲמוֹן וּמוֹאָב
חוּץ לָאָרֶץ, מֵה מִצָּרִים מַעֲשֵׂר עָנִי בַשְּׁבִיעִית, אִף עֲמוֹן וּמוֹאָב
מַעֲשֵׂר עָנִי בַשְּׁבִיעִית. הִשְׁיב רַבִּי אֲלֶעָזֶר בֶּן עֲזַרְיָה, בְּכָל חוּץ לָאָרֶץ,
עֲמוֹן וּמוֹאָב חוּץ לָאָרֶץ, מֵה בְּכָל מַעֲשֵׂר שְׁנֵי בַשְּׁבִיעִית, אִף עֲמוֹן
וּמוֹאָב מַעֲשֵׂר שְׁנֵי בַשְּׁבִיעִית. אָמַר רַבִּי טָרְפוֹן, מִצָּרִים וְשֶׁהִיא
קְרוֹבָה, עֲשֹׂאוּהָ מַעֲשֵׂר עָנִי, וְשִׁיְהִיו עָנִי יִשְׂרָאֵל נִסְמָכִים עָלֶיךָ
בַּשְּׁבִיעִית, אִף עֲמוֹן וּמוֹאָב, וְשֶׁהֵם קְרוֹבִים, נַעֲשִׂים מַעֲשֵׂר עָנִי,
וְשִׁיְהִיו עָנִי יִשְׂרָאֵל נִסְמָכִים עָלֶיךָ בַּשְּׁבִיעִית. אָמַר לוֹ רַבִּי אֲלֶעָזֶר
בֶּן עֲזַרְיָה, הֲרִי אַתָּה כְּמִתְנֵן מָמוֹן, וְאִין אַתָּה אֵלָּא כְּמַפְסִיד נַפְשׁוֹת.
קוֹבֵעַ אַתָּה אֶת הַשָּׁמַיִם מִלְּהוֹרִיד טַל וּמָטָר, וְשִׁנְאַמַר (מִלֹּאכִי ג'),
הִקְבַּע אָדָם אֱלֹהִים כִּי אַתָּם קוֹבְעִים אֹתִי וְאַמְרָתֶם בְּמָה קוֹבְעֵנוּךְ
הַמַּעֲשֵׂר וְהַתְּרוּמָה. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הֲרִינִי כִּמְשִׁיב עַל טָרְפוֹן אָחִי,
אֲבָל לֹא לַעֲנִן דְּבָרָיו. מִצָּרִים מַעֲשֵׂה חֲדָשׁ, וּבְכָל מַעֲשֵׂה יָשׁוֹן,
וְהַנִּדּוֹן שֶׁלְּפָנֵינוּ מַעֲשֵׂה חֲדָשׁ. יְדוֹן מַעֲשֵׂה חֲדָשׁ מִמַּעֲשֵׂה חֲדָשׁ, וְאֵל
יְדוֹן מַעֲשֵׂה חֲדָשׁ מִמַּעֲשֵׂה יָשׁוֹן. מִצָּרִים מַעֲשֵׂה זְקָנִים, וּבְכָל מַעֲשֵׂה
נְבִיאִים, וְהַנִּדּוֹן שֶׁלְּפָנֵינוּ מַעֲשֵׂה זְקָנִים. יְדוֹן מַעֲשֵׂה זְקָנִים מִמַּעֲשֵׂה
זְקָנִים, וְאֵל יְדוֹן מַעֲשֵׂה זְקָנִים מִמַּעֲשֵׂה נְבִיאִים. נִמְנוּ וְגִמְרוּ, עֲמוֹן
וּמוֹאָב מַעֲשֵׂרִין מַעֲשֵׂר עָנִי בַשְּׁבִיעִית. וּכְשָׁבָא רַבִּי יוֹסִי בֶּן

דְּרַמְסָקִית אָצֵל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּלוֹד, אָמַר לוֹ, מָה חֲדוּשׁ הָיָה לָכֶם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ הַיּוֹם. אָמַר לוֹ, נִמְנֹו וְגִמְרוּ, עֲמוֹן וּמוֹאָב מַעֲשָׂרִים מֵעֶשֶׂר עָנִי בַּשְּׁבִיעִית. בָּכָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְאָמַר, סוּד ה' לִירָאִיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעֵם (תהלים כה). צֵא וְאָמַר לָהֶם, אֵל תַּחֲשׂוּ לְמַנְיָנְכֶם. מִקְבֵּל אֲנִי מֵרֶכֶן יוֹחֲנָן בֶּן זַכַּאי, שִׁשְׁמֵעַ מֵרֶבּוּ, וְרֶבּוּ מֵרֶבּוּ עַד הִלָּכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, שֶׁעֲמוֹן וּמוֹאָב מַעֲשָׂרִין מֵעֶשֶׂר עָנִי בַּשְּׁבִיעִית:

ד. בּוֹ בַּיּוֹם בָּא יְהוּדָה, גֵּר עֲמוֹנִי, וְעָמַד לִפְנֵיהֶן בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ. אָמַר לָהֶם, מָה אֲנִי לָבֹא בִקְהָל. אָמַר לוֹ רֶכֶן גַּמְלִיאֵל, אָסוּר אַתָּה. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מִתֵּר אַתָּה. אָמַר לוֹ רֶכֶן גַּמְלִיאֵל, הַכְּתוּב אוֹמֵר (דברים כג), לֹא יָבֹא עֲמוֹנִי וּמוֹאָבִי בִקְהָל ה' גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי וְגו'. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְכִי עֲמוֹנִים וּמוֹאָבִים בְּמִקּוֹמָן הֵן. כָּכָר עָלָה סִנְחָרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר וּבִלְבָּל אֶת כָּל הָאֲמוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה י), וְאַסִּיר גְּבוּלַת עַמִּים וְעִתּוֹדוֹתֵיהֶם שׁוֹשִׁתִי וְאוֹרִיד כַּאֲבִיר יוֹשְׁבֵיהֶם. אָמַר לוֹ רֶכֶן גַּמְלִיאֵל, הַכְּתוּב אוֹמֵר (ירמיה מט), וְאַחֲרֵי כֵן אָשִׁיב אֶת שְׁבוּת בְּנֵי עֲמוֹן, וְכָכָר חֲזָרוּ. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הַכְּתוּב אוֹמֵר (ירמיה ל ג), וְשִׁבְתִּי אֶת שְׁבוּת עַמִּי יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה, וְעֵדִין לֹא שָׁבוּ. הַתִּירוּהוּ לָבֹא בִקְהָל:

ה. תַּרְגוּם שֶׁבַעזָרָא וְשֶׁבַדגִּיאֵל, מְטַמֵּא אֶת הַיָּדִים. תַּרְגוּם שֶׁכְּתָבוּ עֵבְרִית וְעֵבְרִית שֶׁכְּתָבוּ תַּרְגוּם, וְכָתַב עֵבְרִי, אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הַיָּדִים. לְעוֹלָם אֵינוֹ מְטַמֵּא, עַד שִׁכְתָּבָנוּ אֲשׁוּרִית, עַל הָעוֹר, וּבִדְיוֹ:

ו. אומרים צדוקים, קובלין אנו עליכם, פרושים, שאתם אומרים, כתבי הקדש מטמאין את הידים, וספרי הומרים אינו מטמא את הידים. אמר רבן יוחנן בן זכאי, וכי אין לנו על הפרושים אלא זו בלבד. הרי הם אומרים, עצמות חמור טהורים ועצמות יוחנן כהן גדול טמאים. אמרו לו, לפי חבתן היא טמאתן, שלא יעשה אדם עצמות אביו ואמו תרודות. אמר להם, אף כתבי הקדש לפי חבתן היא טמאתן, וספרי הומרים, שאינו חביבין, אינו מטמאין את הידים:

ז. אומרים צדוקין, קובלין אנו עליכם, פרושים, שאתם מטהרים את הנצוק. אומרים הפרושים, קובלין אנו עליכם, צדוקים, שאתם מטהרים את אמת המים הבאה מבית הקברות. אומרים צדוקין, קובלין אנו עליכם, פרושים, שאתם אומרים, שורי וחמורי שהזיקו, חיבין. ועבדי ואמתי שהזיקו, פטורין. מה אם שורי וחמורי, שאיני חיב בהם מצות, הרי אני חיב בנזקן. עבדי ואמתי, שאני חיב בהן מצות, אינו דין שאהא חיב בנזקן. אמרו להם, לא. אם אמרתם בשורי וחמורי, שאין בהם דעת, תאמרו בעבדי ובאמתי, שיש בהם דעת. שאם אקניטם, ילך וינדליק גדישו של אחר ואהא חיב לשלם:

ח. אמר צדוקי גלילי, קובל אני עליכם, פרושים, שאתם כותבין את המושל עם משה בגט. אומרים פרושים, קובלין אנו עליה,

צְדוֹקִי גְלִילִי, שְׁאַתֶּם כּוֹתְבִים אֶת הַמוֹשֵׁל עִם הַשֵּׁם בַּדֶּף, וְלֹא עוֹד,
אֲלֹא שְׁאַתֶּם כּוֹתְבִין אֶת הַמוֹשֵׁל מִלְמַעְלָן וְאֶת הַשֵּׁם מִלְמַטָּן, שֶׁנֶּאֱמַר
(שְׁמוֹת ה) וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה מִי ה' אֲשֶׁר אֲשַׁמֵּעַ בְּקִלּוֹ לִשְׁלַח אֶת
יִשְׂרָאֵל. וּכְשֶׁלָּקָה מֵהוּ אֹמֵר (שם ט), ה' הַצַּדִּיק: